■ כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות ■

בסודשיח

■ בס"ד ■ יום רביעי ■ פרשת ויקהל-פקודי ■ "שבת פרה" ■ כ' אדר ה'תשע"ח ■ 07.03.2018 ■ גליון מס' 469 ■

תפוצה לכל קהילות ישראל

עיקר טהרתן של ישראל

/ רבי אליעזר שלמה שיק זצ"ל

מוהרא"ש ז"ל אמר, אשר אין לתאר ואין לשער כלל את גדולת ומעלת קריאת פרשת פרה, כי היא עיקר טהרתן של ישראל, וכמו שאמרו חכמינו הקדושים (ירושלמי מגילה כה ע"ב) שבדין היה להקדים פרשת החודש לפרשת פרה, שהרי 'באחד בניסן הוקם המשכן, ובשני בניסן עשו את הפרה', אבל למה פרשת פרה קודמת? "שהיא טהרתן של כל ישראל"; עיין שם. הרי שקראו חכמינו הקדושים אפילו ל"קריאת" פרשת פרה לבד "טהרתן של ישראל".

ועל ידי הקריאה לבד הקדוש-ברוך-הוא מעלה עלינו כאילו עשינו כל מעשה פרה אדומה, ומובא בשולחן ערוך (אורח חיים סימן קמו סעיף ב' וסימן תרפה סעיף ז') שיש אומרים שקריאת פרשת פרה היא מדאורייתא, וסמכו המפרשים (עיין בספר הקדוש 'יחתם סופר' על התורה פרשת חקת, וכן בספר הקדוש 'עבודת ישראל' פרשת חוקת) זאת על הפסוק (במדבר יט, ב): "זאת חוקת התורה אשר ציווה ה' לאמר", שהשם יתברך ציווה "לאמר" ולקרות את הפרשה של פרה אדומה, ורמזה לנו התורה הקדושה, שיהיה זמן שיהיה די באמירה לבד, כאשר אין בית המקדש קיים, ועל כן צריכים לעמוד באימה וביראה בשעת קריאת פרשת פרה, ולהקשיב היטב אל הקריאה הקדושה הזאת, ולבקש מהקדוש-ברוך-הוא שיהיה נחשב כאילו נזרק עליו אפר פרה אדמה ממש, ואז ימשיך על עצמו טהרת פרה אדומה, ויזכה לכיבוס גדול לנשמתו.

"על ידי פרה נתקרב אדם לכנפי שכינה" ואמר מוהרא"ש ז"ל, שטהרת פרה אדומה היא הטהרה הגדולה והגבוהה ביותר, כי היא מטהרת מטומאת מת, שהיא אבי אבות הטומאה, ואף על פי שאין הלכות טומאה וטהרה נוהגות בימינו, אבל מבאר בדברי רבנו ז"ל (ליקוטי מוהר"ן סימן רמב), שהרהורי ניאוף, רחמנא ליצלן, הם בחינת טומאת מת ואבי אבות הטומאה, נמצא, שעל ידי קריאת פרשת פרה - יכולים להמשיך על עצמו טהרה עליונה לצאת מהרהורי ניאוף וממחשבות זרות ולזכות למחשבות קדושות, ולכן ראוי מאד להתפלל על זה בשעת קריאת פרשת פרה - שיזכה למוח נקי וטהור, שיצא מכל מיני מחשבות זרות והרהורים רעים, ובזכות המצוה הקדושה של קריאת פרשת פרה, בוודאי תהיה נמשכת עליו טהרה גדולה.

ואמר מוהרא"ש ז"ל, שרבנו ז"ל מגלה (ליקוטי מוהר"ן חלק א' סימן נה), שסוד פרה אדומה הוא סוד התפילה, וכמו שכתוב (הושע יד, ג): "ונשלמה פרים שפתינו", שעל ידי שיח שפתותינו בתפילה, נחשב כאילו עשינו מעשה פרה אדומה, ולכאורה יש להבין, הרי בפסוק כתיב "פרים", וחכמינו הקדושים לומדים (יומא פו ע"ב) מפסוק זה, שאמירת וידויים ופיוסים להקדוש-ברוך-הוא, נחשבת כאילו הקריב כל מיני פרים וקרבנות, ולמה רבנו ז"ל אומר 'פרה אדומה' דווקא? אבל מחמת שפרה אדומה מטהרת מטומאת מת שהיא אבי אבות הטומאה, שהם מחשבות זרות והרהורים רעים, רחמנא ליצלן, ועל ידה זוכים לקדושת המחשבה, לכן בוודאי עיקר הטהרה מתחלת ממנה, וכאשר תפילותינו נחשבות כעשיית פרה אדומה, אז ממיילא יזכה לבוא אחר כך לכל שאר הקדושות, ויהיה נחשב כאילו הקריב כל הקרבנות כולם. ואמר מוהרא"ש ז"ל, שמעלת פרה אדומה גבוהה כל כך מחמת שנשרפת כולה על גבי מערכת האש עד שנעשית עפר ואפר ממש, ולא נשאר ממנה כלום, וזה מלמד על נחיצות מסירות הנפש הגדולה שצריך לסגל לעצמו בר ישראל הבא לעסוק בתפילה, שיבטל כל ישותו לגמרי כעפר ואפר ממש, וידע שאין לו כלום - רק את הקדוש-ברוך-הוא, ואז מן האפר הזה יכולים לטהר את כל הטמאים כולם, אפלו הטמאים ביותר בטומאת מת, רחמנא ליצלן, כי כשאדם מוכן למסירת נפש, והוא בעיני עצמו כעפר ואפר ממש, יש לו כוח להשפיע על אחרים קדושה עצומה, ולהביא את כולם אל טהרה עליונה ונשגבה. ואמר מוהרא"ש ז"ל, שזה בכלל הסוד שאומר רבנו ז"ל (ליקוטי מוהר"ן חלק ב' סימן עד), שמן "הפור" של פורים, נעשה "פרה", ומשם

■ עוד בעיתון ■

ניתן לעבור לכתבה הרצויה ע"י לחיצה על שמה.

ששת ימים יעשה מלאכה
על האדם האידיאלי אמרו חז"ל [ברכות יז א]: "אשרי מי שגדל בתורה ועמלו בתורה ועושה נחת רוח ליוצרו וגדל בשם טוב...
המשך בעמ' 2

שוויית חורף
אם נציג ציבור לא מקבל החלטות טובות עבור כלל התושבים אלא מקבל אותן לפי מתנות / טובות הנאה שנותנים לו האם הוא מועל בתפקידו?...
המשך בעמ' 3

האיך נכתב בציץ קודש להי'
בפרשתנו פרשת פקודי, כתוב, ויעשו את ציץ נזר הקודש זהב טהור ויכתבו עליו מכתב פתוחי חותם קודש להי'...
המשך בעמ' 4

סיפור לשבת
לא זז בלי תפילין
חיים קלדרון, ספק מזון בחברת תעופה ידועה, נוהג לפקוד מדי פעם בפעם את בית חב"ד הפועל בנמל התעופה בלוד...

מה גילה רבי יצחק בלאזר לאחר הסתלקותו?
היה זה ביום פטירת רבי יצחק בלאזר זצ"ל, כאשר גדולי ירושלים נועדו בדחיפות, טרם החל מסע ההלוויה, משום צוואתו...
המשך בעמ' 6

שביבים
■ מעשה בפרה
■ משל הפרה
■ הפרה הישראלית במספרים
■ עסקי פרות מסביב לגלובוס...
המשך בעמ' 7

נעשה הלוך ודרך לפסח, עיין שם. כי בפורים, כל ישראל עוסקים בביטול קליפת המן עמלק, שהם המחשבות הזרות וההרהורים הרעים, ומתגלות העצות של מרדכי ואסתר, שמייעצים לצעוק הרבה אל השם יתברך ולא להתפעל מרשעים כלל, ולכן מ״פור״ נעשה ״פרה״, שזוכה להמשיך על עצמו טהרה עליונה של הפרה האדומה, ואז האדם נעשה טהור ומוכן להקריב את קרבן פסח בעתו ובזמנו, ולהתקרב אליו יתברך באמת. ולזאת מצינו במשנה (מידות פרק א׳), שבשעה שיצא הכהן הגדול עם כל המסעדים מבית המקדש להר הזיתים לעשות את הפרה האדומה, יצאו משער המזרחי שעליו שושן הבירה צורה, והיה נקרא ״שער שושן״. כי דייקא מכוח מרדכי ואסתר שגילו עצם כוח התפילה והצעקה אל השם יתברך בשושן הבירה, יש לנו כוח לעשות את הפרה האדומה, ולהטהר מכל מיני טומאות, ולהכין את עצמנו לקראת ימי פסח הקדושים בקדושה וטהרה עליונה. וסיפר מוהרא״ש ז״ל, שבפסיקתא של פרשת פרה (פסיקתא רבתי פרשה יד), מובא מעשה נפלא איך הפרה גרמה לבן אדם להתגייר ולחזור בתשובה, ולעשות אחד מגדולי התנאים שבישראל, כי מעשה היה בישראל אחד, שהייתה לו פרה אחת חורשת, אבל נתמעטה ידו ונעשה עני, ומכר את הפרה לגוי אחד, כיון שלקחה הגוי וחרש עמה ששת ימים של חול, כשהוציאה בשבת שתחרוש עמו, רבצה לו תחת העל ולא רצתה לחרוש, והיה הולך ומכה אותה והיא אינה זזה ממקומה, כיון שראה כן, הלך ואמר לאותו ישראל שמכרה לו: ״בוא! טול פרתך, שמא צער יש בה, שהרי כמה אני מכה אותה, והיא אינה זזה ממקומה״, אותו ישראל הבין מיד למה איננה רוצה לחרוש, כי היתה למודה לנוח בשבת. אמר לו: ״בוא ואני מעמידה״, כיון שבא ואמר לה באזנה, ״פרה פרה, את יודעת, כשהיית ברשותי היית חורשת ימי החול, ובשבת היית ננוחה, עכשו שגרמו עונותי ואת ברשות גוי, בבקשה ממך עמדי וחרשי״, ומיד עמדה וחרשה, אמר לו אותו הגוי, ״אני מבקשך, טול פרתך, כי אינני יכול לטפל עמה כראוי, אבל איני מניחך עד שתאמר לי מה עשית לה באזנה, אני נתיגעתי בה והכיתי אותה ולא עמדה״, התחיל אותו ישראל מפיסו ואומר לו, ״לא כישוף ולא כשפים עשיתי, אלא כך וכך הסחתי לה באזנה ועמדה וחרשה״, מיד נתייירא הגוי ואמר, ״ומה אם פרה שאין לה לא שיחה ולא דעת, הכירה את בוראה, ואני שיצרני יוצרי בדמותו, ונתן בי דעת, איני הולך ומכיר את בוראי?״ מיד בא ונתגייר, ולמד וזכה לתורה, והיו קוראים שמו יוחנן בן תורתא (תורתא הוא תרגום של פרה), ועד עכשיו רבותינו אומרים הלכה משמו (והוא מוזכר בבבלי יומא דף ט׳ ע״א; ובירושלמי תענית כד ע״א; ובתוספתא מנחות פרק יג). ומסיימת הפסיקתא רבתי שם: - אם תמה אתה שעל ידי פרה נתקרב אדם אחד לכנפי שכינה, הרי על ידי פרה היא ״טהרתן של כל ישראל״, ממה שקראו בעניין זאת חקת התורה וגו׳, הרי מפרשת פרה יוצאת טהרה עליונה כזאת עד שאפילו מבני אומות העולם באים להתקרב תחת כנפי השכינה. ולכן אשרי המקיים מצות קריאת פרשת פרה בשמחה עצומה, כי על ידה יזכה להמשיך על עצמו טהרה עליונה.

ששת ימים יעשה מלאכה

/ הרב יעקב הלוי פילבר

על האדם האידיאלי אמרו חז״ל [ברכות יז א]: ״אשרי מי שגדל בתורה ועמלו בתורה ועושה נחת רוח ליוצרו וגדל בשם טוב ונפטר בשם טוב מן העולם״. אבל יחד עם זאת אמרו חז״ל [קה״ר ז מט]: ״בנוהג שבעולם אלף בני אדם נכנסין למקרא, יוצאים מהן מאה למשנה, יוצאין מהן עשרה לתלמוד, יוצא מהן אחד להוראה, ההוא דכתיב: ׳אדם אחד מאלף מצאתי׳״. ונשאלת השאלה מה דינם של תשע מאות תשעים ותשע הנכנסים שלא הגיעו למטרה הסופית, האם כל אחד ואחד מהם במקומו הוא במצב נחות, שנכשל בדרכו ובדלית ברירה עליו להסתפק לחיות במציאות של בדיעבד. או שעלינו לראות את החיים הישראלים מיוסדים לכתחילה בכמה מסלולים, שכל אחד מהם רצוי לפני מי שאמר והיה העולם, בבחינת ״אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוין לבו לשמים״ [ברכות ה ב]. כשאנו מתבוננים בדברי התורה וכמו שפירשו אותם חז״ל אנו רואים שהתורה הציבה את המלאכה לא כדבר של בדיעבד אלא כמשימה של לכתחילה, כמו המאמר [מכילתא דרשב״י יתרו יט]: ״כשם שנצטוו ישראל על מצות עשה של שבת כך נצטוו על המלאכה״. או דברי המשנה [אבות פ״א מ״י]: ״אהוב את המלאכה״ שעליה אמרו ב״אבות דרבי נתן [פרק יא]: ״מלמד שיהא אדם אוהב את מלאכה ואל יהיה שונא את המלאכה. כשם שהתורה ניתנה בברית כך המלאכה ניתנה בברית שנאמר: ׳ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך ויום השביעי שבת לה׳ אלקיך׳״. וכך פירשו בילקוט שמעוני (תתקפט) את הכתוב בקהלת [ט ט]: ״ראה חיים עם האשה אשר אהבת כל ימי חיי הבלך״ והביאו שם בשם ׳עדה קדושה׳: ״קנה לך אומנות עם דברי תורה, מה הטעם? ׳ראה חיים׳ - זו תורה, ׳עם אשה׳ - זו אומנות״. ושאלו שם בילקוט: ״למה קורין אותה עדה קדושה? שהיו משלשין את היום: שליש לתורה, שליש לתפילה, שליש למלאכה. ויש אומרים: על שהיו יגעים בתורה בימות החורף ובמלאכה בימות הקיץ״. כך או כך לומדים אנו שקדושתה של העדה היא לא בלימוד התורה בלבד אלא בשילוב לימוד התורה ועבודת ה׳ שלהם עם המלאכה.

במסכת ברכות (לה ב) נחלקו רבי ישמעאל ורבי שמעון בר יוחאי האם צריך להנהיג עם דברי תורה גם מנהג דרך ארץ, ואמרו שם בגמרא בשם אביי: ״הרבה עשו כרבי ישמעאל (הסובר שיש להנהיג תורה עם דרך ארץ) ועלתה בידן, כרשב״י ולא עלתה בידן״. והקביעה הזו של אביי לפי החתם סופר, לא היתה רק לדורו אלא היא נכונה לאורך כל ההיסטוריה של העם היהודי, וצריך לומר שמחלוקתם היא רק לגבי הדרך של הרבים, וגם אם דרכו של רשב״י לדעת החולקים אינה דרך רבים, הרי הכל מסכימים שדרכו של רשב״י הוא דרכם של יחידים. כמו שכתב החת״ס בספרו

תורת משה [דברים פר' וילך עמ' סו א]: שפרשה ראשונה של קריאת שמע נאמרה בלשון יחיד, ושם לא נכתב "ואספת דגנך" מפני שהיא נאמרה ליחידי סגולה. ואילו פרשה שניה שנאמרה בלשון רבים, שהיא מופנית לכלל הציבור שם נכתב "ואספת דגנך" הנהג בהם מנהג דרך ארץ, ומוסיף החת"ס: "עדיין לא זכינו מעולם שיהיה ציבור כולו מחמדים כרשב"י, 'והרבה עשו כרשב"י' דייקא, ולא עלתה בידן". גם לגבי השאלה מדוע הרבים שעשו כרשב"י לא עלתה בידן? מסביר זאת רבי צדוק הכהן מלובלין [צדקת הצדיק אות רכד]: מפני "שאין זה רצון השם יתברך", ומוסיף שם וכותב: כי "בעולם הזה הקב"ה רוצה בישוב העולם, ולא תהו בראה".

גם הטענה כאילו הצורך של האדם במלאכה הוא עונש לאדם כתוצאה מחטא אדם הראשון שבגללו קולל: "בזעת אפך תאכל לחם", גם היא אינה נכונה, שהרי ב"אבות דרבי נתן" [פרק יא] מובא ההיפך מזה: "רבי שמעון בן אלעזר אומר: אף אדם הראשון לא טעם כלום עד שעשה מלאכה, שנאמר: 'ויניחהו בגן עדן לעבדה ולשמרה' ואח"כ 'מכל עץ הגן אכול תאכל'." מכאן שהצורך של האדם למלאכה הוא כבר מאז בריאת האדם עוד קודם החטא. רבים הם מאמרי חז"ל שמהם אנו למדים שאין הקב"ה רוצה לראות את החברה היהודית כחברה פושטת יד מקבצת נדבות החיה על חשבון אחרים, אלא כדברי הכתוב [תהלים קכח ב]: "יגיע כפיך כי תאכל אשריך וטוב לך" וכפירוש חז"ל [אבות פ"ד מ"א]: "אשריך בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא". אמנם הרמב"ם בהל' תלמוד תורה [פ"ג ה"י] דורש דרישה זו אף מחברת הלומדים והמלמדים, שגם הם צריכים לעסוק במלאכה, אבל גם לפי ה"כסף משנה" שמציין שראינו כל חכמי ישראל קודם הרמב"ם ואחריו נוהגים ליטול שכרם מן הציבור, ולדעתו גם אם ההלכה כהרמב"ם, הרי החכמים "עשו זאת משום עת לעשות לה' הפרו תורתך, שאילו לא היתה פרנסת הלומדים והמלמדים מצויה, לא היו יכולים לטרוח בתורה כראוי והייתה התורה משכחת ח"ו, ובהיותה מצויה יוכלו לעסוק ויגדיל תורה ויאדיר". אבל בודאי שאין דברי ה"כסף משנה" אמורים על חברת הבטלנים, המשוטטים ברחובות העיר או בבתי הכנסת, ומתפרנסים מן הצדקה בשם התורה במקום לעסוק באותו זמן במלאכה.

שו"ת חורף הרב שבתי יגל / הכולל הקהילתי רעננה

שאלה שהתקבלה בעילום שם (מטעמים מובנים): שלום לכבוד הרב. אני משמש בתפקיד ציבורי באחת העיריות הגדולות בארץ. מתוקף תפקידי יש ביכולתי להשפיע על החלטות רבות הנוגעות לתושבים, בפרט בתחום התכנון והבנייה. פעמים לא מעטות אני נתקל בתושבים שמנסים לתת לי מתנות כאלו ואחרות במסווה כזה או אחר, במישרין או בעקיפין, וזאת כדי להשפיע עלי, לקבל את ההחלטה הטובה עבורם.

עד היום נמנעתי מלקבל מתנות אלו וזאת מחמת החוק האזרחי האוסר זאת. כעת ברצוני לדעת האם מבחינת ההלכה גם אסור לי לקבל מתנות / טובות הנאה אלו? בפרשת שופטים שקראנו בשבת האחרונה היה כתוב 'ולא תקח שוחד' אולם זהו איסור על דיין היושב בדין. אני איני דיין, אלא נציג ציבור בעירייה, ולכן נראה שאין עלי איסור מתנות אלו, האם אני צודק? יודגש כי ברור לי שאם נציג הציבור לא מקבל את ההחלטות הטובות עבור כלל התושבים אלא מקבל החלטות לפי מתנות / טובות הנאה שנותנים לו בעלי האינטרסים השונים - הוא מועל בתפקידו, ומן הסתם עובר על איסורים כאלו או אחרים, כל שאלתי היא במידה ונציג הציבור מתכוון לקבל את המתנה / טובת הנאה, אך מכל מקום לקבל את ההחלטה הנכונה עבור כלל התושבים.

תשובה: בשאלתך הנך מגיע לשתי מסקנות שאינן נכונות ואפרט את דברי.

בתחילה, הנך מניח כי האיסור לקבל שוחד הוא נאמר רק על דיינים, אבל שאר נציגי ציבור אינם בכלל איסור זה. מסקנה זו אינה נכונה, וזאת יש ללמוד מדברי הרמ"א[1] שכתב וזה לשונו: 'טובי הקהל הממונים לעסוק בצרכי רבים או יחידים הרי הן כדיינים' ומבואר מכך שכל נציג / נבחר ציבור הרי הוא כדיין לענייננו[2], והרי הוא בכלל האיסור 'ולא תקח שוחד'[3].

על פי זאת פסק החתם סופר[4] במעשה שבא לפניו אודות קהילה מסוימת שחיפשה מועמד מתאים שישמש כרב בקהילתם, ולאחר שאותרו ארבעה מועמדים פוטנציאלים, הוחלט שאופן הבחירה יהיה על ידי שיטילו את שמות ארבעת המועמדים לקלפי, יוציאו פתק אחד, ויערכו הצבעה בין כל חברי הגוף הבוחר, אם יקבל רוב בעדו, יבחר ויקבל את התפקיד, ואם יקבל רוב נגדו, יוציאו פתק נוסף וכן הלאה.

המועמד הראשון לא קיבל רוב בעדו, וכן המועמד השני, אך המועמד השלישי קיבל רוב בעדו ונבחר לתפקיד.

לאחר זמן מה, התברר כי גורמים מטעם הרב השלישי שיחדו חלק נכבד מחברי הגוף הבוחר, כדי שיתנגדו לשאר הרבנים, ויתמכו בבחירת הרב הנ"ל, ועל זה פסק החתם סופר שאם אכן ישנם עדים נאמנים על כך שהבוחרים קיבלו שוחד, הרי שכל תהליך הבחירה בטל ומבוטל שאנשי הגוף הבוחר הרי הם כדיינים, ודיין שלקח שוחד דינו בטל, ואם יתברר שהרב עצמו נתן את השוחד הרי הוא פסול מלשמש כרב בישראל.

הא למדת, שכל נציגי ונבחרי הציבור, הרי הם בכלל האיסור של 'ולא תקח שוחד'.

אלא שאתה בהמשך דבריך טענת, שאין אתה מתכוון להטות את ההחלטה לטובת נותן השוחד, אלא לעשות את תפקידך נאמנה, ולקבל את ההחלטה האובייקטיבית והנכונה, ובזה אנחנו מגיעים לטעות השנייה בדבריך, שהנה הגמרא[5] אומרת שהתורה לא

אסרה לקיחת שוחד רק על מנת לזכות את החייב או לחייב את הזכאי, שבמקרה כזה אין צריך איסור מיוחד של 'שוחד' שבלאו הכי דבר זה אסור מצד 'לא תטה משפט' אלא איסור לקיחת שוחד נאמר אפילו אם הדיין מתכוון לעשות משפט אמת - לזכות את הזכאי ולחייב את החייב[ג].

ובטעם הדבר כתב המאירי[ד] 'ואפילו קבלו על דעת שיזכה את הזכאי ויחייב את החייב מכל מקום טבעו נוטה שלא לראות חובה לנותן לו ולחזר אחר זכותו'[ה].

ולא זאת בלבד שאסור לנציג ציבור לקבל מתנות / טובות הנאה, קודם קבלת ההחלטה הנוגעת לעניינו של נותן השוחד, אלא אף לאחר קבלת ההחלטה (גמר הדין) יש איסור על הנציג ציבור לקבל מתנות כהכרת הטוב על החלטתו כמבואר ברמ"א[ו].

והייתם נקיים מה' ומישראל!

*תשובה זו התפרסמה בעבר, ולרגל הפרשיות הפוליטיות המתרגשות עלינו חדשים לבקרים אודות חשד על נציגי ציבור שעברו על עבירות של שוחד, אנו שבים ומפרסמים תשובה זו.

א - חושן משפט סימן ל"ז סעיף כ"ב.
ב - ואל יקשה בעיניך שהרי אותו נציג ציבור אינו דן בדיני התורה, וא"כ איך יכול להיחשב דיין לעניין קבלת שוחד? דהנה כתב הפלפולא חריפתא על הרא"ש לסנהדרין פרק ג סימן י"ז 'כתבתי זה להורות לנתמנים על הציבור אע"פ שאין דיניהם דין תורה ולא נתקבלו לכך אפילו הכא יזהרו מלקבל מתנות על דבריהם'.
ג - הנה יש להעיר שהתורה אסרה את השוחד רק על הדיין המקבל, אבל אין איסור שוחד על הנותן (מלבד לפני עוור לא תתן מכשול, בשונה מאיסור ריבית שגם המלווה וגם הלווה הם בכלל האיסור, וכבר עמד על זה בשו"ת חוות יאיר סימן קל"ו) אך להבדיל אא"ה לפי החוזק האזרחי איסור שוחד הוא גם על הנותן, וכבר שאל פעם אחד א' החכמים את ה'בית הלוי' היאך יתכן שאומות העולם החמירו יותר באיסור שוחד מחוקי התורה? והשיב לו הבית הלוי שאדרבה בזה נראה את ההבדל בין תורת ד' מקור החכמה, ובין תורת העמים באשר הם אדם. חכמת תורת ד' היא, שלמען אשר באמת לא יקח השופט שוחד, לא הטילה עונש על הנותן, למען ייראו השופט לקחת, פן יתגלה הסוד ע"י הנותן באין עליו פחד עונש. ואולם תורת האדם, לא ידעה ולא הבינה כי בהוסיפה עונש גם על הנותן, בזה הלא פתחה פתח לפני השופט שיקח, מבלי ייראו פן יגלהו הנותן, כי אז הלא יענש גם הוא...(ספר 'כרם פתחי-ה' גפן ט"ז)
ד - שו"ת חת"ס חלק ה' (חושן משפט) סימן ק"ס.
ה - כתובות דף ק"ה עמוד א'.
ו - וכן נפסק להלכה בשו"ע חו"מ סימן ט' סעיף א'.
ז - כתובות שם.
ח - ועיי"ש עוד שאפי' אם מקבל שוחד משני הצדדים בשווה מכל מקום לכו נוטה לזה ולזה עד שנוטה להכריע ביניהם ושלא לדונם בדין גמור.
ט - חושן משפט סימן ל"ד סעיף י"ח.

האיך נכתב בציץ קודש לה'

/ הרה"ג גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א

בפרשתנו פרשת פקודי, כתוב, ויעשו את ציץ נזר הקודש זהב טהור ויכתבו עליו מכתב פתוחי חותם קודש לה'. (שמות ל"ט, ל')

א ציץ כמין טס של זהב, ורוחב שתי אצבעות, ומוקף מאוזן לאוזן, וכתוב עליו בב' שיטין יו"ד ה"א [דהיינו כל השם] למעלה, וקודש למ"ד למטה. (שבת סג: סוכה ה.) והטעם שהיה כותב השם למעלה, כדי שלא להקדים שאר אותיות למעלה מן השם - מאחר ששני שיטין היו (רש"י שבת שם ד"ה יו"ד כו') ואין להקשות דבכמה מקומות בתורה שמקדימין דברים אחרים לפני ה' בשיטה אחת, וכבר אמרו במס' ידים (פ"ד מ"ח) שהשיבו הפרושים למין הגלילי שכותבין המושל מלמעלה, ואת השם מלמטה, שנאמר ויאמר פרעה מי ה' אשר וגו' (שמות ה', ב'), דהתם כיון דיש בתורה סיפור דברים לפני ה' ולאחריו, אין לחוש בקדימה ובלמעלה, משא"כ הכא בציץ, דלא כתיב ביה רק תיבה אחת, והשם, יש לחוש בקדימת התיבה לפני ה', ומשום דרך קריאתו כתבו בב' שיטות, השם בסוף שיטה ראשונה, וקודש למ"ד בתחילת שיטה שניה. [ממהרש"א בח"א סוכה ה. ד"ה יו"ד ה"א כו', ועיין עוד מה שכתב הרש"ש שם בזה בד"ה תוד"ה קודש כו'].

ופירוש שיטה הנ"ל שהיה כתוב יו"ד ה"א [דהיינו כל השם], סוף שיטה ראשונה, וקודש למ"ד בתחילת שיטה שניה והשתא נקרא יפה, אבל אין לפרש כמשמעו שהיה זה למעלה מזה, דאין זה כדרך קריאתו [מתוספות שבת שם ד"ה וכתוב עליו כו', ותוס' סוכה שם ד"ה קודש למ"ד כו'].

אמר ר' אליעזר בר' יוסי אני ראיתיו בעיר רומי [כשהראו לפניו בגדי כהונה שלקח טיטוס הרשע - פני משה על הירושלמי יומא (פ"ד ה"א)], וכתוב קודש לה' בשיטה אחת. (שבת שם סוכה שם)

[ולהבין האיך אפשר לחלוק על ר' אליעזר בר' יוסי "שראה" שהיה כתוב בשיטה אחת? יבואר להלן סוף אות ב'].

ב שיטת הרמב"ם (בפ"ט מהלכות כלי המקדש ה"א) דהיה כתוב קודש מלמטה, לה' מלמעלה, (עיין כנה"ג בלשונות הרמב"ם הביא בשם אמרי בינה לר"ע מן האדומים (פ' מ"ו) שנוסחתו בדברי הרמב"ם (או שהגיה כן) קודש למ"ד מלמטה, ה' מלמעלה, אבל בכל כתה"י והדפוסים הגירסא ברמב"ם כלפנינו, וכן גירסת הירושלמי במסכת יומא (פ"ד ה"א) משמע לכאורה כן, ונראה דזה המקור לשיטת הרמב"ם, אך עיין בקרבן העדה שם דהסביר הירושלמי שהיה כתוב קודש למ"ד למטה, והשם מלמעלה, וכמו גמרא דידן, וצ"ע, ואולי סמך הקרבן העדה על הירושלמי מגילה (פ"א ה"ט) דשם איתא כמו גמרא דידן, [ועיין שו"ת מהרח"ש אה"ע ח"א ס"ג ד"ה אמנם יראה כו' ועיין עוד כנה"ג יו"ד ח"ד לשונות הרמב"ם ד"ה ולענין (קכ"ח ג. ד) מעשי למלך אות ב' ועיין צ"פ תנינא 931, ושמות לט - ל. ועיין עוד מעשה רוקח, יצחק ירנן, ימי שלמה, יריעות שלמה].

ומדברי רבינו בחיי פרשת תצוה נמי משמע כן שהיה כתוב קודש למטה, לה' מלמעלה, וכשיטת הרמב"ם והירושלמי, ע"ש. וברבינו בחיי שם הביא עוד שיטה מהרב"ד והובא לקמן אות ג'. [ומסתבר דגם להרמב"ם (והירושלמי) לא היה כתוב זה למעלה מזה כמשמעו, דאין זה דרך קריאתו, וכמו שכתבו התוס' - הובא לעיל, אלא היה כתוב לה' בסוף שיטה ראשונה, וקודש בתחילת שיטה שניה, וכן משמע דהכסף משנה הביא (שם) דברי התוס' דלעיל שלא היה כתוב זה למעלה כמשמעו כו', ומשמע דסבר הכ"מ דכן סבר גם הרמב"ם ודו"ק], ועיין

בהגהות מהר״י קורקוס על הרמב״ם (שם) שביאר למה נקט הרמב״ם כך - לפי שלה׳ תיבה אחת, למה יכתבו הלמ״ד לבדה, והשם לבדו, כשהן שני שיטין יותר מכשהן שיטה אחת, ולגירסת התוס׳ (לעיל אות א׳) נראה שטעמם כדי שיהיו ארבעה אותיות בשיטה אחת, וארבעה בשיטה אחרת, דקדש חסר וא״ו הוא. ולדעת הרמב״ם י״ל דאין זה מספיק לחלק הלמ״ד מהשם, כיון שהכל תיבה אחת, האיך נחלוק אותה, ע״כ. ועיין ברדב״ז שם שכתב שבתחילה היה כותב למטה קודש, כדי שלא להזכיר את השם ארקנייא.

ועיין ברמב״ם שם שכתב דאם כתבו בשיטה אחת כשר, וביאר הכסף משנה דהרמב״ם פסק כת״ק ודלא כר׳ אליעזר בר׳ יוסי, אך בדיעבד אם כתבו בשיטה אחת, יש להכשיר כר׳ אליעזר בר׳ יוסי. ע״כ.

אך מ״מ תיקשה דהרי ר׳ אליעזר בר׳ יוסי ״ראה״ שהיה כתוב בשיטה אחת, וא״כ האיך ת״ק חולק עליו, ? והתירוץ דהרמב״ם (שם) סיים - ופעמים כתבוהו שיטה אחת, עכ״ל. וביאר הכסף משנה ושאר מפרשים (שם) דכיון ״דעד ראיה״ הוה ר׳ אליעזר בר׳ יוסי, אמרינן דפעמים כתבוהו כן. וא״ש.

ג וי״א - רבינו בחיי בפרשת תצוה בשם הראב״ד (עיי״ש) וכן פירוש ר״ת הובא בחידושי הרשב״א בשבת (סג:) (ע״ש), וכן כתב בתוספות הרא״ש (שם) בשם ר״ת, וכן בריטב״א (שם) הביא זאת בשם י״מ דהיה כתוב קודש למ״ד בסוף שיטה עליונה (ולכך קוראו למטה לפי שהוא בסוף), והשם בתחילת שיטה התחתונה [וקוראו למעלה, משום דאדם מעיין תחילה בראש שיטה שניה, שהוא תחתונה, ולשון למעלה - פנים והקדמה כמו ממעל לו. מתוספות הרא״ש. שם].

ד המהר״ם בסוכה (ה.) על תוד״ה קודש למ״ד כו׳ הקשה על פירוש (לעיל אות א׳) שהיה כתוב יו״ד ה״א [דהיינו כל השם] למעלה, וקודש למ״ד למטה - דלא הוי כסדר קריאה, שהרי מה שכתוב בשיטה עליונה, אע״פ שהוא בסופה הוא נקרא תחילה, ? והביא פירוש הנ״ל מהראב״ד דלפירושו נקרא כסדר. ופירוש זה הובא גם בריטב״א (בשבת סג:) וכמו שכתבתי לעיל. וסיים בריטב״א שם, דלפירוש זה איכא נמי כבוד ה׳ שהוא בראש שיטה, ותירץ הריטב״א שם גירסא דגרמא דידן דמקשינן דאין דרך קריאה בכך מלמטה למעלה (וכמו שהקשה המהר״ם - לעיל)? וזה לשונו דאע״פ שאין דרך קריאה בכך, לא איכפת לן, שלא היו צריכין להיות ״נהגין״ (מלשון והגית בו, וק״ל) עכ״ל, ואתי שפיר.

ועיין תוס׳ שבת (ס״ג:) ד״ה וכתוב עליו כו׳, דר״ת פירוש דהיה כתוב יו״ד ה״א [דהיינו כל השם], בסוף שיטה ראשונה, וקודש למ״ד בתחילת שיטה שניה. ע״כ. וקשה דר״ת כתב בספר הישר (ביצה אות שכ״א) דהיה כתוב קודש למ״ד בסוף שיטה א׳, והשם בראש שיטה ב׳, וכן הובא בחידושי הרשב״א (בשבת סג:) בשם ר״ת, וכן בתוספות הרא״ש שם, הביא פירוש זו בשם ר״ת (וכמו שהבאתי לעיל) ? כך העיר בערוך לנר סוכה (ה.) ד״ה בא״ד.

ולענ״ד נראה לתרץ בס״ד דכיון דפירוש שלא כפשוטו, אלא פירוש בדוחק, דהא דקתני קודש למ״ד ״מלמטה״ פירוש ״בסוף״ שיטה ראשונה וכו׳, וכנ״ל, לכן לא הביא פירושו בתוס׳ על הגמרא. וסמך על מה שכתב זה בספרו ספר הישר ביצה שכ״א, ולפירוש הפשוט שבגמרא כתב ר״ת דלא תפרש כמשמעו, דלא הוי כסדר קריאה, אלא היה כתוב יו״ד ה״א בסוף שיטה ראשונה כו׳, אבל באמת לדידיה לא סבירא פירוש זה. אלא פירוש לפי פשוטו דגמרא (שיהא מובן פירוש זה דפשוטו דגמרא ודו״ק), ולפי תירוץ הנ״ל יש ליישב נמי מה שהקשה כנה״ג יו״ד ה״א לשונות הרמב״ם ד״ה שיטה (קכ״ח - ד׳) וד״ה לענין (קכ״ט - א) ועיין עוד מעשי למלך אות א׳. ועיין יריעות שלמה על הרמב״ם שם שהקשה למה לא השיג הראב״ד בהלכות כלי המקדש (פ״ט ה״א) דפירש הרמב״ם דהיה כתוב קודש מלמטה כו׳ (הובא לעיל אות ב׳), הוה ליה להראב״ד להשיג שהיה כתוב קודש למ״ד בסוף שיטה עליונה (ולכך קוראו למטה לפי שהוא בסוף) כו׳ וכנ״ל (אות ג׳) דהבאתי מרבינו בחיי פרשת תצוה בשם הראב״ד פירוש זה?

אך לפי דברינו הנ״ל א״ש דבשלמא אם יש להראב״ד פירוש דכן משמעו בפשטות, שפיר יש לו להשיג על הרמב״ם, אבל אם הרמב״ם מפרש כפשוטו דגמרא, והוא מפרש פירוש דחוק בגמרא, דהא דקתני קודש למ״ד מלמטה, ר״ל ״בסוף״ שיטה ראשונה, ולכך קוראו למטה וכנ״ל, (אות ג׳ ע״ש), מה לו להשיג דברי הרמב״ם דאזיל כפשטות משמעות הגמרא, וסמך הראב״ד על מה שכתב פירושו במקום אחר. וא״ש בס״ד.

ה והנה עיין באור החיים על התורה בפרשת תצוה (שמות כ״ח - ל״ו) דכתב דמהפסוק משמע שכל מציאות שיכתוב קודש לה׳, כשר, ומה דאמרינן בגמרא דהיה כתוב שני שיטין יו״ד ה״א למעלה כו׳ לא לעיכובא הוא, והביא ראיה מהרמב״ם הנ״ל דפסק דאם כתבו בשיטה אחת כשר (ע״ש), ומדברי האור החיים אתי שפיר כל השיטות הנ״ל דלא היה זה לעיכובא, ובדיעבד בכל ענין כשר. ■

בסוד שיח
כשם שפרצופיהם שונים
כך דעותיהם שונות

סיפור לשבת

לא זז בלי תפילין

/ הרב חנוך חיים ויינשטוק

חיים קלדרון, ספק מזון בחברת תעופה ידועה, נוהג לפקוד מדי פעם בפעם את בית חב"ד הפועל בנמל התעופה בלוד ולהניח שם תפילין. בדרך כלל הוא מניח תפילין קודם צאתו מביתו, אך אם הדבר לא מסתייע בידו, הוא מגיע לבית חב"ד. "לא יעבור עליי יום בלי תפילין", הוא אומר ומטעים, "זה החינוך שקיבלתי מאבי". אביו של חיים, יוסף קלדרון, יהודי מסורתי כבן שבעים, מאשר: "נכון מאוד, ויש מאחורי זה גם סיפור מיוחד". הנה הסיפור:

כבן חמש היה יוסף כשפלשו הנאצים ליוון, ארץ הולדתו. תחילה כבשו רק את דרום המדינה. לאחר מכן השתלטו על יוון כולה. משפחת קלדרון התגוררה בלאריסה, העיר המרכזית במחוז תסאליה. אבי המשפחה, חיים קלדרון, היה איש משכיל, מורה לשפות וגם חזן לעת מצוא, בבית הכנסת הסמוך לביתו. כרבים אחרים, גם הוא לא האמין שהגרמנים יגיעו ליוון. כשטפחה המציאות המרה על פניו והגרמנים החלו מתקרבים ללאריסה, אסף חיים את רעייתו ושישה משמונת ילדיו ונמלט צפונה, לעבר ההרים.

בנו הגדול, גבריאל, שכבר היה נשוי ואף ניהל עסק קטן משלו, קיבל אחריות על עצמו. בן נוסף, ניסים שמו, נפרד מהמשפחה והצטרף לפרטיזנים, שהסתתרו ביערות ונאבקו משם בגרמנים.

בערים שבהן התקיימו ריכוזים גדולים של יהודים דוגמת סלוניקי, לאריסה ויאנינה,החלו הנאצים לרכז את היהודים בגטאות. בתי היהודים, עסקיהם וכל רכושם - הוחרמו. הכול התרחש במהירות. לפי רשימות שמיות הוצאו יהודים מבתיהם שבגטו והועברו למחנות שהוקמו בקרבת תחנת הרכבת. לאחר כמה ימים החלו לצאת המשלוחים למחנות אושוויץ, בירקנאו, טרבלינקה ולמחנות מוות נוספים. משפחת קלדרון נעה מעיר לעיר ומכפר לכפר, בעוד אבי המשפחה קשוב לשידורי הרדיו, שבאמצעותם עקב אחר תנועת הגרמנים. בשלב מסויים הגיע עם משפחתו לבקתת עץ בכפר קטן ונידח, על פסגת הר גבוה. חיים היה משוכנע כי הוא ומשפחתו מוגנים, וכי במקום הנידח הזה איש לא ימצאם. בוקר אחד החרידם נהם של שני אופנועים כבדים. מהאופנועים ירדו ארבעה קציני אס אס שחורי מדים. "ראוס! ראוס!" [החוצה! החוצה!], קראו הקציניים. חיים קלדרון התייצב מולם ושאלם לרצונם. "הוצא את משפחתך החוצה", הורו לו הקציניים, "אתם באים איתנו". כעבור שניות העלו את הבקתה באש. שלג כיסה את ההר. הקור היה מקפיא והילדים היו עדיין לבושים בבגדי השינה שלהם. מקצתם אף היו יחפים. האם, חנה קלדרון ז"ל, הספיקה בקושי להציל מהבקתה העולה באש שתי שמיכות, כדי לעטוף בהן את ילדיה.

משפחת קלדרון הובלה למקום יישוב לא הרחק משם, והוכנסה לחדר שהוקצה לה בבניין כלשהו. למחרת בבוקר הופיעו הקציניים שנית. הם ביקשו לקחת את חיים לחקירה. "חכו בסבלנות", אמר להם חיים בקור רוח. "כעת בוקר ועדיין לא התפללתי תפילת שחרית". מול עיניהם המשתאות של הגרמנים הוציא את הטלית והתפילין שלו."מה אתה חושב שאתה עושה?!", התפרץ עליו בכיר הקציניים, "אתה יודע עם מי יש לך עסק?!".

קומתו של הקציין הבכיר התנשאה לגובה כשני מטרים. בכל שנייה היה יכול לשלוף את רובהו ולחסל את היהודי ה'חצוף'. אבל חיים לא איבד את שלוות־רוחו. "לחמתי בחזית במלחמה הקודמת; חברים מתו לי בידיים, ואני עצמי ראיתי אין ספור פעמים את המוות מול עיניי; שום דבר כבר לא יכול להבהיל אותי", ענה. הוא הוציא את הטלית, התעטף בה ולאחר מכן הניח את התפילין על ידו וראשו. בהוראת הקציין הבכיר המתינו הגרמנים לחיים עד שיסיים את תפילתו. לאחר מכן הובילו אותו למעצר. לקראת ערב שוחרר ושב למשפחתו.

למחרת שב קצין האס אס הבכיר והתדפק על דלת חדרה של משפחת קלדרון. באותה שעה עסק חיים בגלגול נייר עם טבק לסיגריה. הוא הושיט סיגריה מגולגלת לקצין, שהציג עצמו בשם המשפחה שטויירמן. "נהגת אתמול באומץ לב רב", אמר שטויירמן לחיים בהערכה. בין השניים התפתחה שיחה ערה. "הפיהרר שלכם מטורף", אמר לו חיים, ללא שמץ מורא. "הוא ינחל תבוסה, אתם תועמדו לדין ומשפחותיכם ישלמו את המחיר. עליך לעשות הכול כדי להישאר בחיים ולחזור בשלום ליקיריך".

לילה אחד בא שטויירמן לפגוש את חיים. "קיבלתי את עצתך לשמור על חיי ולא להסתכן בשביל הפיהרר", אמר. כעבור רגע הוסיף כממתיק סוד: "מחרתיים עם שחר אנחנו עוזבים. באותו יום אנא דאג שכל בני משפחתך יהיו בתוך הבית ושאיש מהם לא ישוטט בחוץ".

כעבור יומיים הבין חיים את הבקשה: קודם עזיבתם של הגרמנים הם העלו באש את כל הבתים ופוצצו את כל הגשרים באזור. רק בית אחד נותר על תילו הבית שבו שהתה משפחת קלדרון. שטויירמן החליט להצילם.

"אתם מבינים?", חותם יוסף קלדרון, הזוכר היטב את פניו של שטויירמן, את סיפורו, "התפילין הצילו אותי ואת כל משפחתי ממוות!". "זו גם הסיבה שלא יעבור עליי יום בלי תפילין", מוסיף בחיוך בנו חיים, הנושא את שם סבו, גיבור הסיפור.

המשך בעמוד הבא...

מה גילה רבי יצחק בלאזר לאחר הסתלקותו?

היה זה ביום פטירת רבי יצחק בלאזר זצ"ל, כאשר גדולי ירושלים נועדו בדחיפות, טרם החל מסע ההלוויה, משום צוואתו של רבי יצחק, בה הורה במפורש שלא יספידוהו לאחר מלאת ימיו ושנותיו. הצוואה, שנפתחה מיד עם פטירתו, נקראה בעיון, ומחלוקת מסוימת שררה בין גדולי הדור באשר לסעיף ההספד. הללו טענו כי אין להתחשב בצוואת רבי יצחק, ויש להספידו ולבכותו ברבים, מאחר וכבוד התורה גובר על ציוויו. והללו טענו כי מצוה לקיים דברי המת [תענית כא.], ואין לעבור בשום פנים ואופן על צוואתו. דנו בכה ובכה, ולבסוף נענה רבי חיים ברלין ואמר: "שמעו נא רבותי, ראוי הוא רבי יצחק שיספידוהו בפניו, ברם, תוכן הדברים לא יהיה בשבחו של הנפטר, אלא בחסרון ובחלל העצום שנפער לאחר הסתלקותו של רבי יצחק". "על אברהם אבינו נאמר כי כאשר נפטרה שרה, הוא בא לספוד לה ולבכותה: 'ויבוא אברהם לספוד לשרה ולבכותה' [בראשית כג, ב]. מה בין בכי הספד?" שאל רבי חיים, וביאר: "הספד הוא דיבור בשבחו של הנפטר, ואילו בכי הוא קינה על החיסרון שנפער כתוצאה מהסתלקות הנפטר. אברהם אבינו דיבר בשבח שרה, הספיד אותה, ובכה על העולם שנותר חסר ומיותם, בפטירת שרה". "ואף אנו" סיים רבי חיים את דבריו, "לא נספיד את רבי יצחק בלאזר, כפי שהורה בצוואתו, אולם נבכה עלינו, על החיסרון העצום שאנו חשים עתה, בפטירת רבי יצחק". נתנו עיניהם גדולי הדור ברבי חיים ברלין לקיים ההספד באופן זה, ואכן, טרם צאת מסע הלוויה לדרכו, נעמד רבי חיים לפני מיטת רבי יצחק וזעק מרה: "כל בית ישראל יבכו את השריפה אשר שרף ה'". וכאן החל רבי חיים מתאר בדברי מוסר והתעוררות נוקבי תהומות ויורדי חדרי בטן, את יתמות הדור, ואת החיסרון העצום שנוצר בהסתלקות הצדיק. ההספד נמשך שעתיים תמימות, וגעה כל העם בבכי מר ונורא...

ביום שני בשבוע הסתלק רבי יצחק לבית עולמו, ובליל שבת קודש הופיע בחלומו של רבי חיים מספידו, פניו מזהירות כזוהר הרקיע וכולו אומר כבוד. "יישר כוחך, רבי חיים, על שנהגת כפי שנהגת. נחת רוח של ממש עשית לי כאשר עוררת את העם בדברי מוסר ובד בבד קיימת את צוואתי". "רבי איצל'ה", פנה רבי חיים בחלומו לנפטר, "מה נעשה עמך בדין למעלה?" "קשה עד מאוד הוא דינא דשמייא", נאנח רבי יצחק, "הנה, נוכח אתה לראות, שמיום שני ועד עתה לא היה לי פנאי להתגלות לפניך". "ועל מה הדין הקשה ביותר?" המשיך רבי חיים וחקר, ורבי איצל'ה השיב: "העיקר על דיבורים אסורים". ביקש רבי חיים לשאול עוד, על ענייני הדין בשמיים, אך רבי איצל'ה נעלם מהעין ורבי חיים הקיץ משנתו כשבאוזניו מהדהדות המילים הנוקבות: "העיקר על דיבורים אסורים!" [דרך עץ החיים/ יו"ר "עזר מציון", הרב חנניה צ'ולק שליט"א.]

שביבים / שאול שיף

מעשה בפרה / הרב ירחמיאל טילס

מעשים רבים של רבי ישראל בעל שם טוב (בעש"ט) היו עשוים להיראות מוזרים למשקיף מבחוץ. אולם רבי זאב וולף קיצס, בן לווייתו הקבוע של הבעש"ט, ניחן בביטחון כה רב ברבו שמעולם לא הטיל ספק במעשיו. הוא ידע שבסופו של דבר הוא יבין את הכל, אפילו אם הדבר יארך שנים רבות.

רבי זאב התלווה פעם לבעש"ט כשביקר יהודי כפרי. הכפרי האביון קידם בברכה את פניו של המורה החסידי הגדול בשמחה. "אני זקוק לתרומה של שמונה עשר רובלים למטרה חשובה מאוד", ביקש הבעש"ט. לאיש האביון לא היה סכום כה גדול. אולם לאור העובדה כי המבקש היה לא אחר מאשר הבעש"ט בכבודו ובעצמו, לקח הכפרי כמה מרהיטיו ואת הפרה היחידה שהיתה ברשותו, מכר אותם ונתן את הכסף לבעש"ט. ר' זאב התבונן בשקט במתרחש בעוד מורו ורבו לקח את הכסף והם נפרדו לשלום מן הכפרי. כמה ימים לאחר מכן היה הכפרי צריך לשלם את שכר הדירה שלו. הסכום הנדרש לא היה בידו, ובעל הבית השליך אותו אל הרחוב. מאחר שראה כי אין לו כל עתיד בכפר קטן זה, החליט הכפרי הרש לנסות את מזלו במקום אחר. לבסוף הוא שכר צריף קטן מפריץ בכפר לא

רחוק. לאחר שמכר עוד כמה מחפציו, הצליח הכפרי לקנות פרה. הפרה היוותה כעת את מקור הכנסתו. הוא מכר את החלב שלה והתפרנס מכך בדוחק. זמן מה לאחר מכן חלתה פרתו של הפריץ ולא ניתן היה לשתות את חלבה. אחד ממשרתיו של הפריץ, שידע על הדייר החדש, הלך אליו מהר וקנה חלב עבור אדונו. כאשר טעם הפריץ את החלב הוא אמר, "זהו חלב טוב כל-כך! מעודי לא טעמתי חלב שכזה. אמור לבעליה של פרה זו שאם הוא ייתן לי להיות הלקוח היחיד שלו, אשלם לו במיטב כספי".

אירוע זה הפך לטובה את מזלו של הכפרי. כל יום הוא הביא חלב לאחוזה ובכל יום שיבח בעל האחוזה את איכות החלב ואיכות מוצריו. הוא החל לחבב את היהודי ולהיוועץ בו לגבי עסקיו, ובהדרגה החל לשלוח אותו למשימות שונות. בעל האחוזה סמך עליו בעיניים עצומות ורחש הערכה רבה לשירות הכנה, האמין והנאמן. הקשר שבין בעל האחוזה לבין הכפרי העמיק עד כדי כך, שמאחר שהיה חשוך ילדים, הוא העביר על שם היהודי את הבעלות על כל אחוזתו, כולל אותו כפר והעיר הסמוכה והאדמות הסובבות אותה. מאחר שחש כעת שהכל נמצא בידיים טובות, בעל האחוזה לקח חופשה ונסע לחוצלארץ, לאחר שנתן ליהודי חזקה חוקית על אזור האחוזה.

כמה שנים לאחר מכן בא רבי זאב וולף לכפרו של בעל האחוזה החדש כדי לאסוף כסף לטובתם של אסירים ובני ערובה יהודיים. רבי זאב וולף כבר אסף כמעט 300 רובל מתוך הסכום שביקש הבעש"ט למטרה זו. כאשר נפגש עם הרב של אותו כפר, שאלו הרב זאב וולף מדוע הוא לבוש בחגיגיות שכזו. "אני הולך - יחד עם קבוצה מנכבדי העיר - לברך את בעל האחוזה של העיר הזו, שעומד לבקרנו היום", אמר הרבי. "למה שלא תבוא איתנו? הוא יהודי ובוודאי ישמח לתרום למטרה שלשמה אתה מגייס כספים". רבי זאב הצטרף על כן לרב ולבני לווייתו. בעל האחוזה קידם בחום את פני המשלחת, כשהוא מעניק תשומת לב מיוחדת לרבי זאב. לאחר זמן קצר, בעל האחוזה לקח הצידה את רבי זאב ושאלו, "האינך זוכר אותי?". רבי זאב לא הצליח להיזכר בדיוק היכן ראה לראשונה את פניו של האיש העשיר. בעל האחוזה הוציא מכיסו 300 רובלים והעניק אותם לרבי זאב. רק לאחר ששב אל הבעש"ט הבין הרב זאב וולף את הסיפור כולו. "300 הרובלים האחרונים נתרמו על ידי היהודי הכפרי שפעם ביקשנו ממנו 18 רובלים. היום הוא איש עשיר". "עכשיו, הבה ואספר לך מדוע ביקשתי ממנו סכום עתק כשהוא היה עני מרוד", אמר לו הבעש"ט. "ראיתי כי אם הוא יעבור דירה יזרח לו המזל. לא הייתה לי כל ברירה אלא לאלץ אותו להגר מדירתו, ואת ההמשך אתה כבר יודע".

משל הפרה

רב חכם הלך עם תלמידיו בין עיר וכפר, אי שם במזרח אירופה. בדרכם, ראו איכר שצועד לשוק שמשך אחריו פרה בחבל. הרב שאל את תלמידיו: "מי מוליך את מי?" "האיכר את הפרה, וודאי!" ענו לו תלמידיו פה אחד, "הפרה היא המובלת, והאיכר אדונה." אלמד אתכם משהו היום" אמר להם הרב.

פנה הרב אל האיכר ושאל: "מדוע אתה מרשה לפרה להוליך אותך?" "הפרה לא מוליכה אותי, אדוני, אני הוא המוליך אותה!" ענה האיכר. "אם אתה שולט בפרה, מדוע אתה מוליך אותה עם חבל?" הקשה הרב, האיכר המבולבל ענה לו: "כיוון שאם אעזוב את החבל, כמובן שהפרה לא תבוא אחריי!" "תלמידיי!" פנה הרב אל האברכים הצעירים, "הפרה כאן לא נשלטת, למעשה, אין לה כל עניין באיכר. אם הוא ישחרר את החבל היא תלך לה לדרכה. לעומת זאת, האיכר תלוי בה לחלוטין, היא האחראית לפרנסתו, ואם תברח הוא נותר חסר כל." "במקרה הזה" המשיך הרב לדבר אל תלמידיו הנרגשים, "הפרה היא כמו המחשבות שלנו. כל אותן השטויות שאנו נושאים עמנו, וחושבים שהן הדברים החשובים ביותר בעולם. אנחנו מרגישים כל כך תלויים בהן, שאנחנו חייבים לאחוז בהן חזק חזק ולא להרפות. אך, אם נאבד בהן עניין ונשחרר את החבל, הן יעזבו אותנו לחלוטין."

התלמידים הביטו זה בזה, כמו שרק מי שהבין דבר מה לראשונה יכול להביט. "שחררו את המחשבות המשעבדות אתכם, אותן מחשבות שאתם כל כך מתעקשים לאחוז בחבל, ועד מהרה הן יעזבו אתכם וילכו לדרכן. תנו למחשבות טובות יותר לתפוס את מקומן. מחשבות על חסד, תורה, משפחה ומעשים טובים - כי אלו המחשבות שכדאי שיובילו אתכם."

הפרה הישראלית במספרים:

משקל ממוצע של פרה: כ-650 ק"ג. משקל ממוצע של פר: מעל 1,000 ק"ג. ממוצע תנובת חלב שנתי: כ-21,000 ליטר. ממוצע תכולת השומן בחלב: 3.92%. גיל ממוצע של פרות בעדר: 5 שנים (3 המלטות).

ההמלטה הראשונה מתרחשת בגיל 25 חודשים לאחר הריון של כ-277 יום. המרווח הממוצע בין ההמלטות הוא 12.5 חודשים. הפרות נחלבות והשגר מקבל בחודשיים הראשונים חלב פרה או תחליפי חלב. לאחר מכן עוברים למזון רגיל.

הזנת הבקר בארץ אחידה כל חודשי השנה, ומתבססת רק על הזנה באבוס ללא יציאה למרעה. בשונה מארצות אירופה תזונת הבקר בארץ מתבססת ב-70% על מזון מרוכז ורק ב-30% על מזון גס. המזון המרוכז מורכב מגרעינים, כוסבה, גרעיני כותנה, גרגרי מספוא, שעורה, תירס, או סורגום, חיטה וחומרי לוואי שונים. מזון זה מכינים ב"מרכז מזון" בו יש מערבלים גדולים המערבבים את סוגי הגרעינים השונים. תוכניות ההזנה הכמויות המדויקות נקבעות כיום ע"י תזונאים המומחים בתחום ומביאים בחשבון הן את צרכי הבקר לקיום ולייצור (בשר חלב).

הפרות מקבלות מזון פעם ביום ואוכלות אותו במשך כל היום. קיים פיקוח רפואי על הפרות המבוצע על ידי השירות הוטרינרי ו"החקלאית" (קופת החולים של הפרות) כדי לעמוד בתקנות לשמירה על בריאות הציבור.

כיום, פינתה החליבה הידנית את מקומה לחליבה מכנית, במכון החליבה. הפרות מובלות למחלוב (מכון החליבה) ומתמקמות על במה מוגבהת, לנוחות עבודתו של החולב. לאחר שטיפת הפרות וחיטוי העטין, מחברים לכל עטין גביע שואב. הגביע לוחץ על העטין ולמעשה מחקה, באמצעות פעולה מכנית, את פעולת היניקה של העגל. החלב מוזרם הישר מהפרה לתוך מיכל חליבה המודד את כמותו. מכאן עובר החלב מיד לניכל אחסנה מקורר שם הוא מאוכסן בטמפרטורה של 3-4 מעלות צלזיוס כדי למנוע את החמצתו. בגמר התהליך מנקים ביסודיות את כל הציוד והמכשור כדי לשמור על נקיון החלב ואיכותו.

רפת החלב בישראל מונה כ-120 אלף פרות והבקר בארץ נחשב כיום לבעל תנובת חלב שנתית ממוצעת גבוהה ביותר.

עסקי פרות מסביב לגלובוס...

קומוניזם: יש לך 2 פרות. המדינה לוקחת לך את שתיהן ונותנת לך מעט חלב.

פשיזם: יש לך 2 פרות. המדינה לוקחת לך את שתיהן ומוכרת לך מעט חלב.

סוציאליזם: יש לך 2 פרות. אתה נותן פרה אחת לשכן שלך.

קפיטליזם: יש לך 2 פרות. אתה מוכר אחת וקונה שור. אתה רועה את הבקר שלך וצופה בכלכלה שלך גדלה. אחרי כמה שנים אתה מוכר את כל הבקר שלך ופורש.

קפיטליזם בגרסה הישראלית: יש לך 2 פרות. אתה מוכר 3 מהן לחברה הציבורית שבבעלותך תוך שימוש באשראי מהחשבון שפתח גיסך בבנק. אז אתה מבצע חילוף חוב/השקעה עם חברת בת, כך שאתה מקבל 4 פרות בחזרה עם החזרי מס על 5 פרות. החלב של 6 פרות מועבר בחשאי לחברת קש באיי קיימן השייכת לבעלי ההון העיקריים של החברה, ואלו מוכרים את זכויותיהם לכל 7 הפרות בחזרה לחברה שלך. בדו"ח השנתי רשום כי בבעלות החברה יש 8 פרות, עם אופציה לפרה נוספת.

ביורוקרטיה: יש לך 2 פרות. המדינה לוקחת לך את שתיהן, ממיתה אחת, חולבת את האחרת וזורקת את החלב.

תאגיד איטלקי: יש לך 2 פרות. אתה לא יודע היכן הן נמצאות וזה גם לא ממש משנה לך.

תאגיד צרפתי: יש לך 2 פרות. אתה שובת, מארגן מחאה, מהומות וחוסם את הכבישים כי אתה רוצה שיהיו לך 3 פרות.

תאגיד שוויצרי: יש לך 5,000 פרות. אף אחת מהן לא שייכת לך ואתה מחייב את הבעלים שלהן על כך שהם מאחסנים אותן אצלך.

תאגיד ישראלי: יש לך 2 פרות. אתה מוכר אחת ומכריח את השנייה לייצר חלב בכמות שאמורות לייצר 4 פרות. לאחר מכן אתה שוכר יועץ שינתח מדוע הפרה מתה.

תאגיד אוסטרלי: יש לך 2 פרות. העסקים הולכים די טוב אז אתה סוגר את המשרד והולך לשתות כמה בירות.

תאגיד סיני: יש לך 2 פרות. יש לך 300 אנשים שחולבים אותן. אתה טוען שיש לך תעסוקה גבוהה וייצור גבוה. אתה עוצר וכולא את הכתב שמנסה לחשוף את המצב האמתי.

תאגיד עירקי: כולם חושבים שיש לך המון פרות. אתה מספר לכולם שאין לך כלל פרות. אף אחד לא מאמין לך, לכן ארה"ב נכנסת בך חזק. עדיין אין לך פרות, אבל לפחות יש לך דמוקרטיה.

תאגיד הודי: יש לך 2 פרות. אתה סוגד לשתיהן ונשאר עני.

תאגיד יווני: יש לך 2 פרות שלווית מהחוות של צרפת וגרמניה. אתה אוכל את שתיהן. החוות האחרות מתקשרות אליך כדי לאסוף מעט חלב מהפרות שלהן שאצלך, אך אינך יכול לבצע את ההעברה, לכן אתה מתקשר לקרן המטבע הבינלאומית. קרן המטבע הבינלאומית מלווה לך 2 פרות. אתה אוכל את שתיהן. החוות וקרן המטבע הבינלאומית מתקשרות אליך כדי לאסוף מעט חלב מהפרות שלהן שאצלך. אתה מקבל תספורת. ■

בסוד שיח

כשם שפרצופיהם שונים
כך דעותיהם שונות

נשמח לקבל תגובות והערות מהקוראים
בדואייל: besod@013net.net

עיצוב ועריכה גרפית:
גיל ויין עיצוב גרפי
אימייל. gilwein26@012.net.il